

بسمه تعالی

نقش عرفی شدن در تحول فقه سیاسی شیعه
(پس از انقلاب اسلامی)

مؤلفین:

سارا دهقان نصیری

یدالله دهقان

سرشناسه	: دهقان نصیری سارا، ۱۳۶۲ -
عنوان و نام پدیدآور	: نقش عرفی شدن در تحول فقه شیعه پس از انقلاب اسلامی / مولفین سارا دهقان نصیری و یدالله دهقان
مشخصات نشر	: تهران : هوشمند تدبیر، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۱۷۸ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۸-۰۰۹-۲
وضعیت فهرست نویسی	: قیفا
یادداشت	: کتابنامه، ۱۷۲-۱۷۷.
موضوع	: اسلام و دولت -- ایران -- تاریخ -- قرن ۱۴
موضوع	: شیعه و سیاست -- ایران
موضوع	: علوم سیاسی (فقه)
موضوع	: ولایت فقه
موضوع	: اسلام و سیاست -- ایران
موضوع	: تاریخ -- جمهوری اسلامی، ۱۳۵۸ -
شناسه افزوده	: دهقان نصیری سارا، ۱۳۶۲ -
رده بندی کنگره	: BP۳۳۱ / ۹ ۵۷ / ۳۹۱
رده بندی دیویی	: ۲ / ۲۴۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۰۴۶۶۲۶

عنوان	: نقش عرفی شدن در تحول فقه شیعه پس از انقلاب اسلامی
مؤلفین	: سارا دهقان نصیری و یدالله دهقان
ناشر	: هوشمند تدبیر
مدیر مسئول	: محمد قجر
مدیر اجرایی	: حمید باغبانپور
طرح جلد	: حمید باغبانپور
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۸-۰۰۹-۲
تیراژ	: ۱۰۰۰ نسخه
سال انتشار	: چاپ اول، پاییز ۱۳۹۴
قیمت	: ۱۴۵۰۰۰ ریال

نشانی ناشر: تهران - خیابان انقلاب - بین خیابان دانشگاه و خیابان ابوریحان - پلاک ۱۱۷۶ طبقه اول
 نشانی دفتر فروش: تهران - خ کارگر شمالی - قبل از پمپ بنزین امیرآباد - جنب بانک پاسارگاد - پلاک ۱۳۰۸
 طبقه سوم - واحد هفتم

تلفن: ۶۶۴۷۹۶۶۵ - ۶۶۴۷۹۶۶۵ - ۶۶۹۱۳۱۶۴ همراه: ۰۹۱۲۳۸۶۱۲۶۷

سخن ناشر

"يرفع الله الذين امنوا منكم و الذين اوتوا العلم درجات"

خداوند مقام اهل ایمان و دانشمندان عالم را (در دو جهان) رفیع می گرداند.

(سوره مبارکه مجادله - آیه ۱۱)

یکی از راه‌های کمال و تقرب به ذات اقدس الهی، علم و دانش است. علمی که به تعبیر استاد شهید مطهری زیبایی عقل است؛ علمی که انسان خداجو در آن نشانه‌های نبود را می‌جوید و می‌یابد و علمی که هر چه فزون‌تر می‌گردد، دارنده آن را به خدا نزدیک‌تر می‌کند.

انتشارات هوشمند تدبیر در راستای اشاعه‌ی اهداف آموزشی خود و توجه به علم و دانش و تحفیر نشر علمی بر آن دارد تا با نشر کتاب‌های دانشگاهی در زمینه‌های مختلف قدمی هر چند کوچک در پیشبرد اهداف عالی خود بر دارد و بار رواج اندیشه‌های برجسته و توسعه‌ی دانش در همه‌ی حوزه‌های مهندسی، علوم انسانی، اجتماعی، طبیعی و ... به تمام بخش‌های جامعه، علی‌الخصوص قشر دانشگاهی و فرهنگی خدمت کند.

از این رو، انتشارات هوشمند تدبیر با همکاری سرکار خانم سارا دهقان نصیری و جناب آقای یدالله دهقان اقدام به آماده‌سازی و چاپ کتاب حاضر نموده است. این کتاب حاصل تلاش‌های علمی و تجارب آموزشی مؤسسه محترم آن بوده، و امید است بتواند چراغ راهی برای دانشجویان، اساتید، و سایر فرهیختگان در این حوزه باشد.

سربلند و پیروز باشید

مدیرمسئول انتشارات هوشمند تدبیر

محمد قجر

پیشگفتار

وجود ارتباط ناگسستنی میان دین و اجتماع همواره باعث ظهور و بروز نظریاتی بوده که به دنبال تبیین و تفسیر این ارتباط هستند. آنچه در این میان حایز اهمیت است رشد طیفی از نظریات متضاد و متداخل و گاه متعارضی می باشد که همگی داعیه بررسی، شناخت و تفسیر موضوعی واحد را دارند. به طور کلی، عصر روشنگری را می توان آغاز دوره ای دانست که اندیشه محو دین، تفکر غالب در بین متفکران اجتماعی سیاسی بود. تا جاییکه در قرن بیستم، این روند به عقیده مرگ دین در نظام های فکری ایجاد شد. اکنون تقریباً در دو دهه گذشته، نظریه مرگ آرام و بی وقفه دین مورد انتقادهای فزاینده قرار گرفته است و به عبارت دیگر، این نظریات در حال حاضر با بیشترین چالش روبرو شده و طولانی خود مواجه اند.

در این میان به نظر می رسد که تمرکز به راحتی راه مشخصی را پی گرفت و تکیه به نظریه ای واحد کار ساده انگارانه ای محسوب می شود. تنها مسئله مشخص اینست که هر نظریه ای با توجه به اجزاء و عناصر حتی ریشه های شکل گیری اولیه اش، به علت گذر از مراحل فکری و تاریخی، برای تفسیر و تبیین عصر جدید نیازمند نوسازی و تطبیق با شرایط جدید است. روشن است که همین در جهان از میان نرفته و به نظر هم نمی رسد که چنین اتفاقی بیفتد. با این وجود «سکولاریزاسیون» به عنوان یک مفهوم، بیانگر بخش مهمی از روندی است که در جریان است. به عبارت دیگر، این فراگرد دارای خصایص و ویژگی ها و نیز تأثیرات گوناگون و چندپایه ای در حال حاضر است که نیازمند بازبینی دقیق می باشد.

در این میان، نظام فقهی شیعه نیز به عنوان مبنای شکل دهی به قوانین و ساختارهای قانونی و سیاسی در ایران، به علت وظایف تعریف شده اش - از جمله تنظیم روابط میان مردم، دولت و جهان - در معرض تأثیرپذیری از این فراگرد می باشد. آنچه این نوشتار در پی یافتن آن است در درجه اول، بررسی امکان این امر و سپس، کیفیت

تأثیرات می باشد. لازم به ذکر است که برای تبیین مسئله عرفی شدن در ایران، نیازمند قراردادن این مفهوم در قالب نظام معنایی فقه سیاسی شیعه خواهیم بود. بدین ترتیب، بررسی و شناخت این مفهوم در چهارچوب تفکر اجتهادی یا اصولی امکانپذیر است و این نوشتار تفکر اخباری و کیفیت برخورد آن را با تحولات بیرونی دربر نمی گیرد.

بی گمان، کاستی‌های این کتاب ناشی از قصور و ناتوانی مؤلفین، و توفیق آن رهبن راهنمایی‌ها و مساعدتهای اساتیدی است که ما را در انجام آن یاری کردند. سپاس بی‌کسب را نثار الطاف بی‌دریغ آنان می‌کنیم؛ از جناب آقای دکتر مجید توسلی رکن آبادی و همچنین از جناب آقای دکتر ابراهیم برزگر نهایت امتنان را داریم.

سارا دهقان نصیری

بدالله دهقان

www.ketab.ir

فصل اول: کلیات

- ۱- طرح مسئله - ۱۴
- ۲- هدف تحقیق - ۱۷
- ۳- اهمیت تحقیق - ۱۸
- ۴- سئو اصلی - ۱۹
- ۵- سئو فرعی - ۲۰
- ۶- مفروضات - ۲۰
- ۷- فرضیه - ۲۰
- ۸- تعریف متغیرها، سه هیمن عملیات - ۲۱
- ۹- روش تحقیق - ۲۴
- ۱۰- موانع، مشکلات و محدودیت های تحقیق - ۲۴
- ۱۱- سازماندهی - ۲۵

فصل دوم: مباحث نظری

- ۱- مفهوم عرفی شدن - ۲۸
- ۲- بررسی لغوی و تاریخی مفهوم عرفی شدن - ۳۱
- ۳- برابر نهاد صحیح فارسی و عربی - ۳۴
- ۴- عرفی شدن و عرف گرایی - ۳۶
- ۵- مناقشه عرفی شدن - ۳۷
- ۶- شاخص های اصلی عرفی شدن - ۴۱
- ۷- اسلام و عرفی شدن - ۴۴
- ۸- فقه و اقسام آن - ۴۹

- ۹- ماهیت عرف در فقه ۵۲
- ۱۰- اقسام عرف ۵۶
- ۱۱- اعتبار عرف در فقه شیعه و سنی ۵۹
- ۱۲- نسبت عرف با بنای عقلا ۶۳
- ۱۳- رابطه عرف و مصلحت ۶۶
- ۱۴- مصلحت در فقه اسلامی ۶۹
- الف- گستره زمانی مصلحت: دنیا / آخرت ۷۲
- ب- دست ارزشی مصلحت: مادیت ۷۲
- ج- مضمون مصلحت دین ۷۳
- ۱۵- کاربرد مصلحت در فقه اهل سنت ۷۳
- ۱۶- مصلحت در فقه شیعه ۷۶

فصل سوم: بررسی تحولات فقه سیاسی شیعه و عوامل آن

- ۱- شکل گیری نظریات سیاسی شیعه ۸۱
- سیمای عمومی اندیشه های سیاسی شیعه ۸۴
- جنبه های نوگرایی شیعه ۸۷
- ۲- فقه و حکومت پس از انقلاب ۹۴
- مشروعیت فقه برای حکومت ۹۷
- الف- چگونگی فهم و درک متون دینی ۹۷
- ب- صلاحیت فقها ۹۷
- ج- گستره عمل فقه ۹۷
- صلاحیت عقل ۱۰۰
- اجتهاد و جمهوریت ۱۰۲
- ۳- عرفی شدن و نظام سیاسی شیعه ۱۰۷
- شاخص ها و اصول اسلام سیاسی ۱۰۸
- مفهوم عرفی شدن و تطور آن در نظام اسلام سیاسی ۱۱۰

- ۱۱۳ - دیدگاه های اصلی در حوزه عرفی شدن پس از انقلاب -----
- ۱۱۵ - اشکال عرفی شدن در ایران پس از انقلاب -----

فصل چهارم: مصلحت و مصادیق عرفی شدن

- ۱- تحول جایگاه مصلحت در فقه سیاسی شیعه ----- ۱۲۵
- مصلحت در حوزه فلسفه سیاسی غرب و اسلام ----- ۱۲۶
- مصلحت اندیشی در حکومت اسلامی ----- ۱۲۹
- ۲- احکام حکومتی و عرفی شدن ----- ۱۳۳
- سادت حکم حکومتی ----- ۱۳۶
- الف- احکام حکومتی امام خمینی پیش از انقلاب ----- ۱۳۷
- ۱- حکم تشکیل شورای انقلاب ----- ۱۳۷
- ۲- حکم تشکیل دولت جدید ----- ۱۳۷
- ۳- حکم لغو حکومت نظامی ----- ۱۳۸
- ب- احکام حکومتی امام بعد از انقلاب ----- ۱۳۸
- ۱- حکم مصادره اموال خاندان سلطنتی و وابستگی آن ----- ۱۳۹
- ۲- حکم وجوب شرکت در رفراندوم و رای آری به جمهوری اسلامی ----- ۱۳۹
- ۳- اعلام رسمی جمهوری اسلامی ----- ۱۴۰
- ۴- حکم تدوین و تصویب قانون اساسی و تشکیل مجلس خبرگان ----- ۱۴۰
- ۵- حکم تأسیس اداره امر به معروف و نهی از منکر ----- ۱۴۱
- ۶- زمان پایان دادن به غائله باوه و سرکوب اشراز در کردستان ----- ۱۴۱
- ۷- حکم ممنوعیت ملاقات مقامات ایرانی با امریکا ----- ۱۴۲
- ۸- حکم حرمت تعرض به توهین کنندگان به امام ----- ۱۴۲
- ۹- تنفیذ حکم ریاست جمهوری ابوالحسن بنی صدر ----- ۱۴۳
- ۱۰- اعلام ارتداد جبهه ملی ----- ۱۴۳
- ۱۱- موافقت با تأمین کسری نیازهای مالی جبهه از طریق بانک مرکزی ----- ۱۴۴
- ۱۲- حکم امام درباره باند مهدی هاشمی ----- ۱۴۴

- ۱۳- حکم به عزل آقای منتظری از قائم مقام رهبری ----- ۱۴۵
- ۱۴- حکم تعیین رئیس کل بانک مرکزی ----- ۱۴۵
- ۱۵- حکم وجوب استمرار حضور در جبهه ----- ۱۴۶
- ۱۶- قیمت گذاری کالا توسط دولت ----- ۱۴۶
- ۱۷- موافقت با تعطیلی حزب جمهوری اسلامی ----- ۱۴۷
- ۱۸- ممنوعیت امامان جمعه از دخالت در انتخابات ----- ۱۴۷
- ۱۹- انتقال شیلات به وزارت جهاد سازندگی ----- ۱۴۷
- ۲۰- حکم تأسیس مجمع تشخیص مصلحت نظام ----- ۱۴۸
- ۲۱- لزوم برخورد قاطع با نهضت آزادی و رسمیت نداشتن آن ----- ۱۵۱
- ۲۲- حل مشکل انتخابات ----- ۱۵۲
- ۲۳- حکم مجازات برخی بخش برنامه توهین به مقدسات از رادیو ----- ۱۵۳
- ۲۴- حکم قتل سلمان رشیدی ----- ۱۵۴
- ۲۵- حکم تدوین متمم قانون اساسی ----- ۱۵۴

فصل پنجم: نتیجه گیری

نتیجه گیری ----- ۱۵۸

منابع

- کتاب های فارسی و عربی ----- ۱۷۰
- مقالات ----- ۱۷۵